

MBT og dissociation

There but not there

7. Nordiske Mentaliserings konference
Bergen
11. juni 2026

Morten Kjølbye

Spesiallæge i Psykiatri

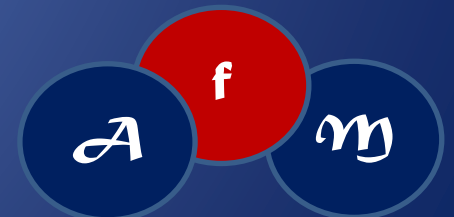
Godkendt specialist og supervisor i psykoterapi

En personlig introduktion

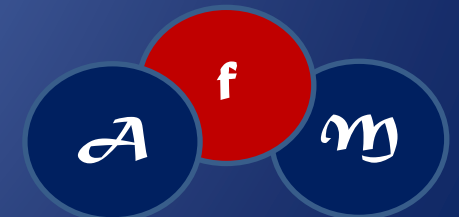
Mig og Tarzan alias
Gordon Scott

Akademi for Mentalisering

Min vej ind i traumer

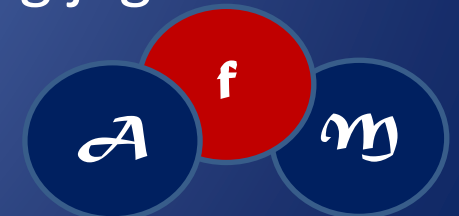
- Min far arbejdede i WHO
- Jeg blev født i Uganda
- Exponeret for alverdens kulturer
- Winnie the Pooh og jeg flyver hjem fra Buenos Aires
- Jeg lærte at være tough men lukkede sorgen nede
- Først mange år senere gik det op for mig at jeg hyppigt blev 3 år gammel
- Så var vejen lagt til psykiatrien

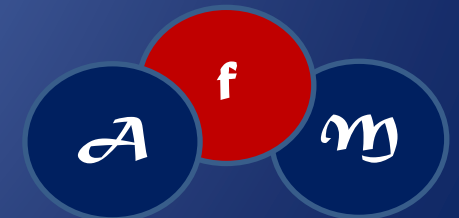
1. Verdenskrig traumatiserede Europa

- Der deltog omkring 65-70 millioner soldater
- 9-10 millioner soldater blev dræbt, og 21 millioner blev såret
- 908.000 britiske soldater døde og 80.000 tilfælde af shell shock.
- 11 millioner civile døde som følge af krigen, enten direkte eller indirekte
- I 2018 besøgte Kirsten og jeg England

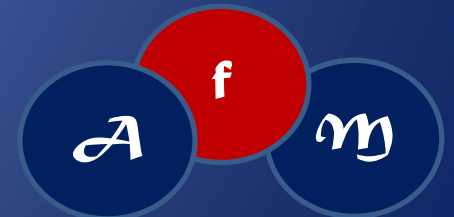
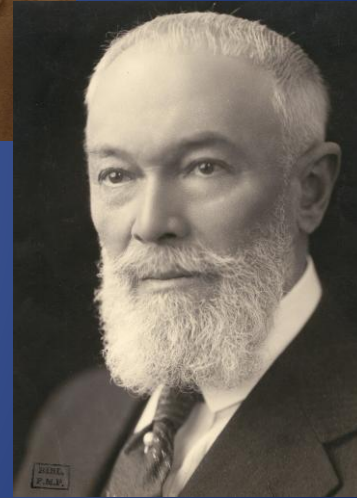
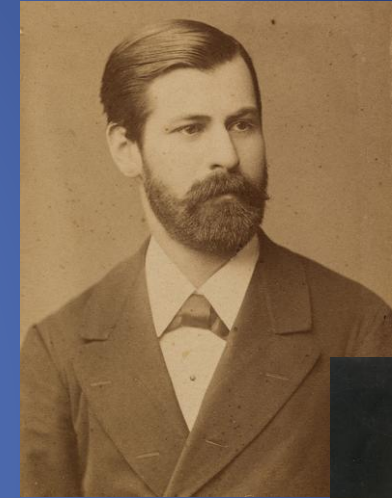

There but not there

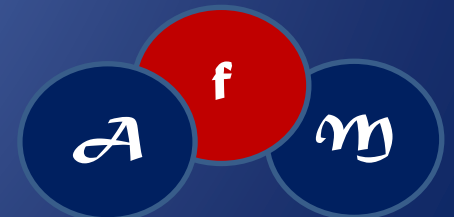
Freud og Janet om traumer

- Freud: ved en hver hysteri case finder man et eller flere tilfælde af præmature seksuelle oplevelser i den tidligste barndom
- Et år senere formulerede Freud at det var et ubevidste ønske om en intim relation til faderen - fantasier om en incestuøs relation
- Janet fastholdt at hysteri var forårsaget af traumatiske oplevelser
- Traumer sønderriver jegets integrative funktioner gennem dissociative processer
- Traumepatologien er centreret omkring dissociation

Traumer og dissociation

- Traumer skaber dissociation
- Når man befinder sig et sted hvor man ikke burde være, er det bedste man kan gøre ikke at være der
- There but not there
- Dissociation beskytter mod overvældende følelser men forhindre erkendelse
- Man kan ikke arbejde med traumer uden at arbejde med dissociation

Hvad er dissociation?

Traumepatologi
er dissociativ
patologi

- Association

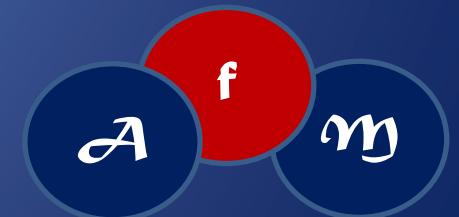

- Dissociation

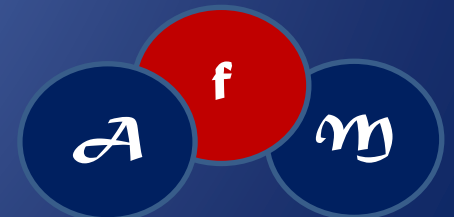
To former for dissociation

- Lukke ned for eller ændring af opmærksomhed
 - Derealisation
 - Depersonalisation
 - Ændret perception
 - Ændret tidsoplevelse
- Strukturel dissociation
 - Adfærd er spaltet fra
 - Kan være organiseret i komplicerede funktioner

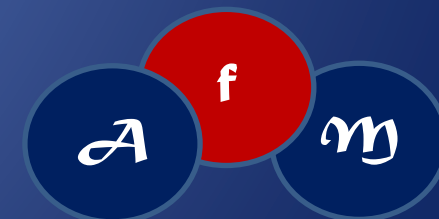
There but not there

- Problemet med dissociativ psykopatologi er at man ikke kan og samtidig kun kan arbejde når det er tilstede
- Opmærksomhedsdissociation eller pseudomentalisering
 - Non mentalisering
- Strukturel dissociation
 - Eksistere kun når det er tilstede

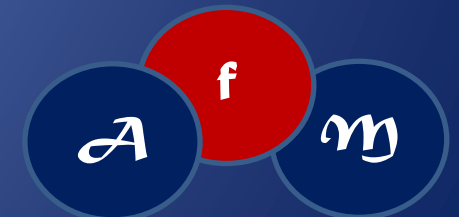
Hvad jeg har lært af Louise

- Dissociation skaber en tilstand af væren uden væren
 - There but not there
- Erkendelse kan ikke tvinges igennem men skal mærkes før den kan erkendes
 - man skal side på sine hænder
- Gennem en fælles mentalisering transformeres dissociation til association og dermed at gå fra at: noget bare sker til at erkende at det sker

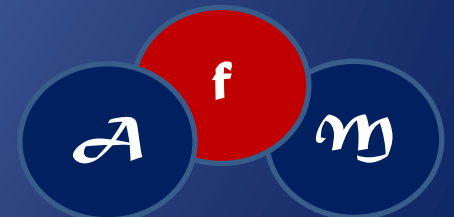
MBT og traumebehandling?

- MBT er skræddersyet til BPD
- BPD er en traumetilstand, specielt hvis DSM-5 kriterium 9 inkluderes
 - Stress induceret paranoide og dissociative reaktioner
- I MBT litteraturen ses dissociation som en form for pretend mode/pseudomentalisering
 - I MBT vil man stoppe op og fokusere på kontekst, men i forhold til arbejdet med dissociation risikere denne teknik at skabe yderligere dissociation (erkendelsen kan ikke forceres)
- Strukturel dissociation er stort set fraværende

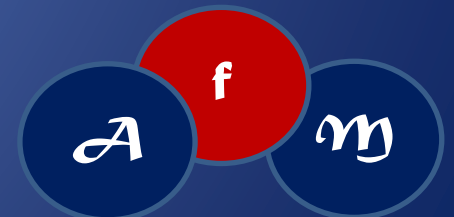
MBT af traumer

- MBT indeholder mange vigtige momenter i traume behandling:
 - Skabe tryghed og sikkerhed
 - Epistemisk tillid
 - We-mode
 - Validere og normalisere følelser
 - Hjælpe pt med at håndtere kraftfulde følelser
 - Genetablere tilliden til tilknytningen og se fremad
- MBT-T er under afprøvning i Norge
- MBT indeholder ikke tilstrækkelig forståelse af dissociativ patologi, som er essentiel i traumebehandling

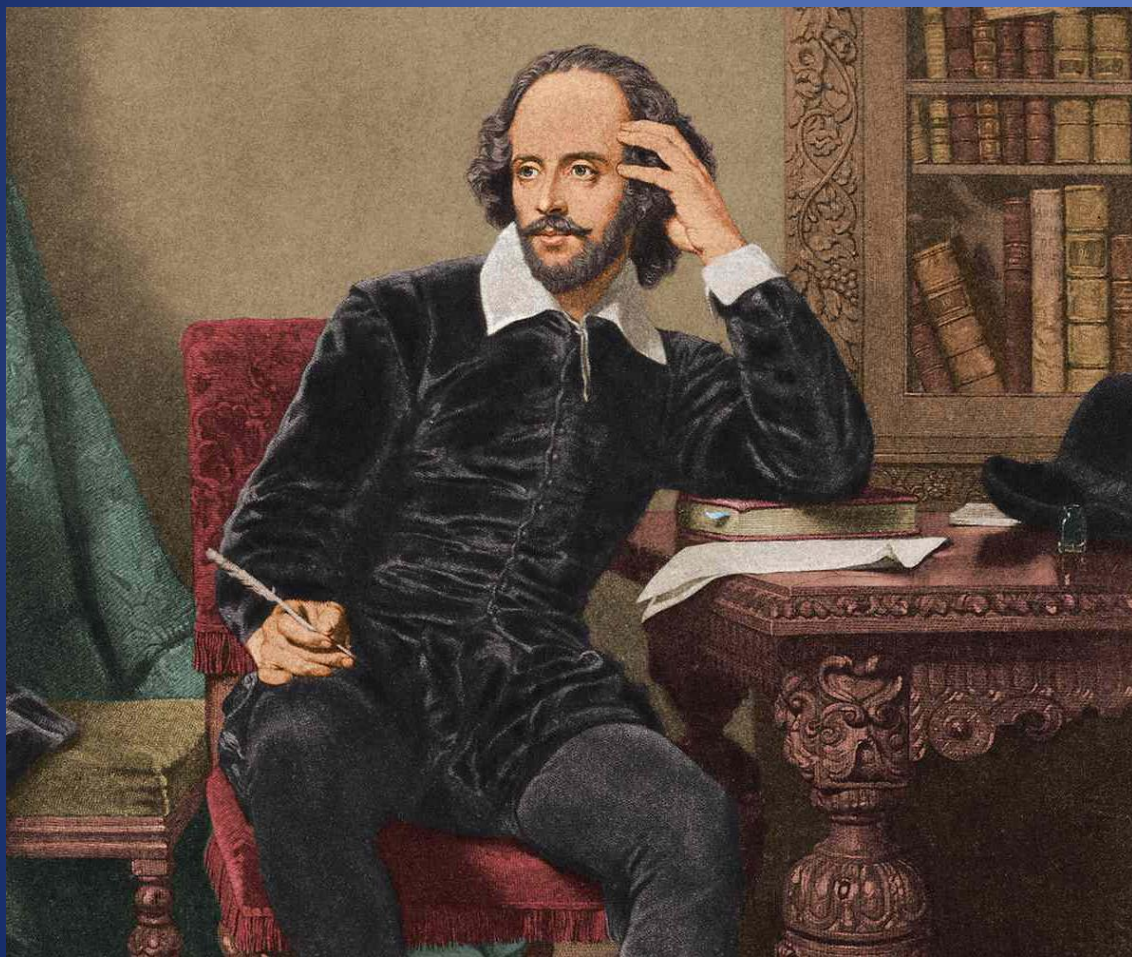

Hovedopgaver ved MBT af dissociativ patologi

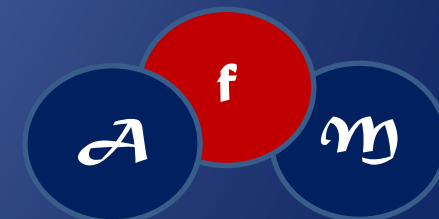
- At markere den dissociative patologi, når den observeres i nuet
- Gennem terapeutens mentalisering at hjælpes patienten med at integrere traumet og dermed skabe erkendelse
 - Skaber et link mellem den frakoblede patologi og patientens liv
- Patienten skal forholde sig aktivt til terapeutens mentalisering for herigennem at stimulere patientens egen mentalisering
 - Formålet er at transformere dissociation til association gennem fælles refleksion og skabe af we-mode
- Lyt til kroppen og arbejde bottom-up

Dissociationens essens ifølge Shakespeare

- To be, or not to be, that is the question:
Whether 'tis nobler in the mind
to suffer
The slings and arrows of
outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of
troubles

NORDISK MBT KONFERENCE

24.-25. AUGUST 2028
KØBENHAVN
KØBENHAVNS UNIVERSITET

INSTITUT FOR
MENTALISERING

Litteratur

- Herman, Judith Lewis, Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence - From Domestic Abuse to Political Terror, Basic Books, 2015
- Kolk, Bessel van Der, The Body Keeps the Score, Penguin Books Ltd, 2014
- Hart, Onno van Der; Nijenhuis, Ellert R. S. & Steele, Kathy, The Haunted Self, W. W. Norton & Company, 2006
- Davies, Jody Messler & Frawley, Mary Gail, Treating the Adult Survivor of Childhood Sexual Abuse, Basic Books
- Howell, Elizabeth F., The Dissociative Mind, Routledge,
- Howell, Elizabeth, Trauma and Dissociation Informed Psychotherapy, W W Norton & Co Ltd
- Ross, Colin A., The trauma model
- Ross, Colin A., Structural dissociation
- Armstrong, Courtney, Rethinking Trauma Treatment, W. W. Norton & Company, 2019
- Moskowitz, Andrew (Editor); Dorahy, Martin J (Editor) & Schäfer, Ingo (Editor), Psychosis, Trauma and Dissociation, John Wiley & Sons, 2019
- Putnam, Frank W., The Way We Are – How States of Mind Influence Our Identity, Personality and Potential for Change, IPBooks, 2016
- Fisher, Janina, Healing the Fragmented Selves of Trauma Survivors. Overcoming Internal Self-Alienation. Routledge, 2017
- Contreras, Antonieta, Traumatization and Its Aftermath, Routledge, 2023
- Allen, Jon G., Mentalizing in the Development and Treatment of Attachment Trauma (Developments in Psychoanalysis), Karnac Books, 2012
- Bateman, Anthony, Cambridge Guide to Mentalization-Based Treatment (MBT) (Cambridge Guides to the Psychological Therapies), Cambridge University Press, 2023

